

A man with a beard and dark hair, wearing a dark suit and a light blue shirt, is looking out from behind vertical black metal bars. The lighting is dramatic, with strong highlights on his face and the bars, and deep shadows in the background.

DAG VOOR DE GEVANGENE

Magazine
voor kerken

ZONDAG 13 OKTOBER 2024

DAG VOOR DE GEVANGENE ZONDAG 13 OKTOBER 2024

Gevangenen zijn een onzichtbare groep in onze samenleving. Ze zitten letterlijk achter slot en grendel. Het zijn mensen die iets op hun kerfstok hebben. Voor velen betekent detentie een crisismoment in hun leven. Het verlies van autonomie en de onzekerheid over de toekomst zorgen voor veel stress. Veel vragen komen op: hoe kom ik mijn tijd in detentie door? Hoe bereid ik me voor op de toekomst? Is er na detentie nog plaats voor mij in de samenleving? Hoe gaat mijn familie om met de situatie? En als er sprake is van een slachtoffer: hoe ga ik daarmee om? De impact van detentie is groot, voor zowel de gedetineerde als voor de mensen rond de gedetineerde.

WAAROM EEN DAG VOOR DE GEVANGENE?

In de christelijke traditie is de zorg voor gedetineerden een van de zeven 'werken van barmhartigheid'. De Bijbel roept ons op om gevangenen niet te vergeten. Een houding van 'eigen schuld, dikke bult' past niet. Wij willen gedetineerden blijven zien als medemensen, voor wie herstel en een nieuwe start mogelijk zijn.

Door middel van de *Dag voor de Gevangene* willen wij een breder publiek bekendmaken met de situatie van gedetineerden en van de mensen om hen heen. We willen werken aan meer begrip voor zowel gedetineerden als hun familie, zonder daarbij af te doen aan de delicten die zij hebben gepleegd en het leed dat mogelijke slachtoffers is aangedaan. Met de *Dag voor de Gevangene* hopen we bij te dragen aan herstel en een nieuwe start.

WAT HOUDT DE DAG VOOR DE GEVANGENE IN?

Vanuit verschillende christelijke organisaties vragen we kerken in Nederland om op zondag 13 oktober 2024 stil te staan bij de situatie van gedetineerden, bij voorkeur in de zondagse samenkomst of tijdens bijeenkomsten van groepen in de kerk. Dit kan vorm krijgen door aandacht aan deze groep mensen te geven in de voorbede, Schriftlezing, verkondiging, liederen of bloemschikking. Daarnaast kan het zichtbaar gemaakt worden via de verschillende communicatiekanalen die een kerk tot haar beschikking heeft.

DOE MEE!

We roepen u van harte op om op zondag 13 oktober 2024 in uw kerk aandacht te geven aan de Dag voor de Gevangene. Deze brochure is bedoeld om u daarbij te ondersteunen.

VERBONDEN ORGANISATIES:

- Protestants Justitiepastoraat
- Rooms-Katholiek Justitiepastoraat
- Stichting Exodus Nederland
- Gevangenenzorg Nederland
- Stichting Epafra
- Kerken met Stip

OVERDENKING

Bekommer u om de gevangenen alsof u samen met hen gevangenzat

(Hebreeën 13 vers 3; NBV)

In de christelijke kerk hebben gevangenen altijd speciale aandacht gehad (vgl. Lukas 4, 18; Mattheüs 25, 36). Dat zal ongetwijfeld te maken hebben gehad met de ervaring van de Vroege Kerk dat geloofsgenoten werden vastgezet vanwege hun geloof. Zeker voor christenen uit de joden moet dat een heidense ervaring zijn geweest (het oude Israël kende namelijk geen gevangenisstraf). Gevangenen vervielen tot armoede. Ze waren voor hun levensonderhoud afhankelijk van wat familie of vrienden hen aanreikte.

De schrijver van het Bijbelboek Hebreeën roept specifiek op tot zorg voor de gevangenen, zonder die zorg te limiteren op basis van de reden van gevangenschap. Het behoort bij de christelijke ethiek om deze groep niet te vergeten. Het Evangelie is een heilsboodschap op plekken van onheil, ook voor gevangenen. Zij worden voor een tijd uitgesloten van de samenleving, maar ze worden niet afgeschreven. Het woord voor 'bekommeren' in Hebreeën 13, 3 betekent in het Grieks ook 'gedenken, herinneren'. In de Bijbel is dat een heilswoord. Er staat dan iets te gebeuren. Als God 'denkt' aan Noach, maakt Hij een einde aan de zondvloed. Als God 'denkt' aan Zijn verbond met Israël, bevrijdt Hij hen uit Egypte. Het 'gedenken' van de gevangenen is dus een bevrijdend handelen. Ook al hebben we niet de macht om gevangenen vrij te laten; door naar hen om te zien laten we hen weten dat ze

niet zijn afgeschreven. Daarmee erkennen we hen als medemens, die zijn/haar menswaardigheid als schepsel van God niet verliest.

In Hebreeën 13, 3 wordt aan het gedenken van de gevangenen toegevoegd: 'alsof u samen met hen gevangenzat' (ὡς συνδεδεμένοι, als *samen-gebonden*, als medegevangenen).

Dat zegt allereerst iets over de solidariteit waarmee je omziet naar de gevangene. Je mag naast diegene gaan zitten en luisteren. Dat mag je zonder oordeel doen. Het oordeel is namelijk aan de rechter. Daarnaast zegt deze toevoeging iets over jezelf. Het kwalificeert je als 'medegevangene'. Er is voor God geen wezenlijk onderscheid tussen hen die binnen of buiten de gevangenis zitten. En in overdrachtelijke zin kunnen zij die vrij zijn wel degelijk 'vastzitten' in allerlei problemen...

Voor de christelijke kerk betekent dit dat we vrij van oordeel en vanuit solidariteit naar gevangenen mogen omzien, zonder dat we daarmee delicten goedkeuren of afzwakken. Een kerk die leeft van het Evangelie, van vergeving, verzoening en hoop, laat zich niet door gevangenisdeuren of (voor)oordelen tegenhouden. In een maatschappelijk klimaat (dat steeds harder wordt) is het goed dit geluid te laten klinken, hoe moeilijk dat soms ook is. We geloven namelijk in herstel en een nieuw begin!

SUGGESTIES VOOR DE DIENST

Hoe geeft u aandacht aan gedetineerden in de kerkdienst? Veel hangt natuurlijk af van wat er in uw eigen kerk mogelijk is. We geven een aantal suggesties:

VOORBEDEN

We vragen gebed voor gedetineerden in Nederland en het buitenland. Bid voor hun (geestelijk) welzijn, voor de vragen waarmee zij worstelen en voor hun voorbereiding op terugkeer in de samenleving. Denk in uw gebed ook aan de familieleden van gedetineerden, eventuele slachtoffers en eenieder die lijdt onder criminaliteit.

LIEDEREN EN GEDICHTEN

Het gedenken van de gevangenen is een Bijbelse oproep en komt in verschillende liederen terug:

- Denk bijvoorbeeld aan (een variant van) Psalm 146 of liederen bij Mattheüs 25
- Download het boekje 'Binnenstebuiten', een uitgave van het Justitiepastoraat: [Binnenste Buiten Jubileumboekje Justitiepastoraat.pdf](#)
- Beluister het album 'Bloedband' van Blackrockstar (Rivelino Rigters)

BIJBEL

In verkondiging en Bijbelstudie kunt u stilstaan bij de situatie van gevangenen. Bekende Bijbelverhalen over de gevangenis zijn:

- Jozef, Genesis 39-41
- Daniël, Daniël 6:4-25
- Paulus en Silas, Handelingen 16:16-40

Denk ook aan de volgende Bijbelgedeelten:

- Mattheüs 25:31-46
- Lukas 4:14-21
- Hebrëëen 13:3

CREATIVITEIT

Nodig mensen uit hun creativiteit in te zetten om aandacht te vragen voor gedetineerden. Denk bijvoorbeeld aan muziek, (schilder)kunst, bloemschikkingen, gedichten, etc.

In jongerenactiviteiten kunt u aandacht besteden aan het thema. Wat dacht u van een 'escape room', waarbij jongeren moeten proberen vrij te komen?

SPREKER

Nodig eens een spreker uit in uw kerk! Medewerkers en vrijwilligers van de deelnemende organisaties komen graag langs om meer te vertellen over het leven in detentie en over het werk dat zij voor gedetineerden doen.

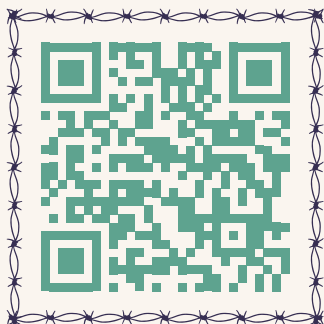
CIJFERS OVER GEDETINEERDEN

In 2023 waren er in Nederland 26.679 nieuwe gevangenen. De meeste zitten voor een kortere periode, zo'n 28 procent zit voor langere tijd. Gemiddeld zitten zo'n 9.000 gedetineerden tegelijk in Nederlandse gevangenissen. Van hen is 94 procent man, 6 procent vrouw.

De meest voorkomende delicten zijn geweldsmisdrijven (ong. 30 procent), overtredingen van de Opiumwet (ruim 20 procent) en vermogensmisdrijven (20 procent).

Van de volwassen gedetineerden in Nederland heeft 45 procent een licht verstandelijke beperking (LVB), bij 75 procent is sprake van (ernstig) antisociaal gedrag. 61 procent heeft problemen met huisvesting, 75 procent heeft financiële problemen. 50 procent heeft problemen met alcohol of drugs.

Zo'n 1.700 Nederlanders zitten vast in buitenlandse gevangenissen. De meesten van hen zitten in buurlanden als Duitsland, België, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk. Verder zitten veel Nederlanders vast in Spanje, Turkije of de Verenigde Staten.

Meer informatie?

Wilt u meer weten over de Dag voor de Gevangene of de verbonden organisaties? Bezoek onze website of scan de QR-Code.

VERBONDEN ORGANISATIES

Het Justitiepastoraat draagt bij aan een hoopvolle toekomst voor gedetineerden en de samenleving, en aan een menswaardige detentie, door middel van professionele pastorale zorg in gesprekken, groepsactiviteiten en vieringen.

Kerken met Stip is een landelijke vereniging van ongeveer 70 kerken die gastvrijheid bieden aan (ex-)gedetineerden en andere kwetsbare mensen in sociaal isolement, en streeft ernaar mensen met elkaar te verbinden.

Stichting Exodus Nederland biedt op verschillende manieren begeleiding en opvang aan gemotiveerde (ex-)gedetineerden om na hun straf succesvol terug te keren in de samenleving. Ook zijn we er voor de familieleden.

Gevangenzorg Nederland reikt (ex-)gevangenen, tbs-patiënten en hun familie de helpende hand. Niet criminaliteit, maar geloof in herstel mag het laatste woord hebben.

epafras

Stichting Epafraas biedt geestelijke zorg aan gedetineerde Nederlanders in het buitenland. Vrijwilligers van Epafraas bezoeken gedetineerden over de hele wereld voor pastorale en diaconale zorg.

Meer doen?

Wilt u meer doen voor (ex-)gedetineerden? Alle verbonden organisaties werken met vrijwilligers. Neem gerust contact met ons op om de mogelijkheden voor vrijwilligerswerk te verkennen!